

Ο καλός Γεζουκλίστο κι οι παλιοί θεοί

► Του **Γ. Ν. ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗ**

Τα θέματα του Θεού, της θρησκείας και της επακόλουθης ηθικής απασχόλησαν τον Πάνο Καρνέζη και στο προηγούμενο μυθιστόρημά του με τίτλο «Το μοναστήρι» (Λιβάνης 2010), αλλά αυτή τη φορά τα τοποθετεί στο μεταίχμιο των παλιών θεών των ιθαγενών της Λατινικής Αμερικής και του εισαχθέντος Χριστού, του Γεζουκλίστο όπως τον λένε, που ήρθε μαζί με μια ολόκληρη καινοφανή κουλτούρα.

Σε μια αδιευκρίνιστη χώρα της Νότιας Αμερικής λοιπόν (η ατμόσφαιρα της οποίας, στην αρχή τουλάχιστον, δεν μοιάζει να προέρχεται από προσωπική αίσθηση του συγγραφέα, αλλά θυμίζει διακειμενικά αγγλοσαξονικές περιγραφές, όπως λ.χ. του Γκράχαμ Γκριν), ο πατέρας Τόμας προσπαθεί να καλύψει την τεράστια περιοχή των σκόρπιων χωριών που αποτελούν την ενορία του. Περιθάλπει έναν αξιωματικό της κυβέρνησης που τραυματίστηκε σε μάχη με τους αντάρτες, και, αφού αυτός πεθαίνει, ο ιερέας τον θάβει, περιδιαβαίνει τους μικρούς οικισμούς των γηγενών, οι οποίοι επαμφοτερίζονται ανάμεσα στη νέα πίστη και στην παλιά, και προσπαθεί να διδάξει αγάπη, χωρίς τις υπερβολές για θεική τιμωρία κι εκδίκηση.

Η υπόθεση δεν είναι τόσο απλή όσο φαίνεται, ούτε το μήνυμά είναι ιεραποστολικό. Ο πατήρ Τόμας βρίσκεται στη μέση ενός ιστού, τόσο αφηγηματικού, ο οποίος δεν είναι πολύπλοκος, όσο και ιδεολογικού, καθώς εμπλέκεται σε σειρά αλληλοδιασταυρούμενων αντιθέσεων: οι επήλυδες με τους ντόπιους, οι ντόπιοι με τους καταπατιπές του δάσους, οι αντάρτες, που βοηθούν τους καταπατιπές, με τις αρχές. Και τα δυαδικά σχήματα συνεχίζονται: ο Χριστιανισμός με τους παλιούς θεούς, ο πατήρ Τόμας με τον αρχηγό του χωριού Βενουσιάνο, όλοι μαζί εναντίον ενός ιαγουάρου -ενσάρκωση της φύσης που

πλήττει και συνάμα πλήττει τον άνθρωπο-, ενός θηρίου το οποίο τριγυρίζει την περιοχή και επιτίθεται σε ζώα και ανθρώπους κ.λπ.

Και σ' όλο αυτό το πλέγμα, ο Χριστιανισμός του Τόμας επιχειρεί να διδάξει την αγάπη, χωρίς ο ίδιος ο ιερέας να πιστεύει στον Θεό-ο Χριστιανισμός του Τόμας συγκρούεται με την επίσημη αντίληψη της εκκλησίας: ο Χριστιανισμός του Τόμας διαγκωνίζεται με τις παλιές ιθαγενείς δοξασίες και τους αυτόχθονες θεούς. Ο Π. Καρνέζης στήνει διαπολιτιστικά σενάρια και δοκιμάζει έτσι τις ανησυχίες του για την πίστη, τη δύναμη του Χριστού, τη δυνατότητα αναμόρφωσης μιας τοπικής κουλτούρας ή της ιμπεριαλιστικής υποδούλωσής της. Το ανοιχτό τέλος αφήνει περιώ-

ρια για πολλές εικασίες και για διάφορες ερμηνείες. Ας δούμε μερικές.

Είναι η διάδοση του Χριστιανισμού που προσκρούει στις συνθήκες του λατινοαμερικάνικου κόσμου, ενός προκολομβιανού κόσμου που ανθίσταται στη νέα θρησκεία; Σ' αυτό το διαθρησκειακό πεδίο ο Τόμας εκπροσωπεί μια ευρύτερη, νεωτερική ηθική, η οποία όμως δεν απορρέει απόλυτα από την αποκαλυπτική εκδοχή του καθολικισμού, αλλά από μια ανθρωπιστική αντίληψη, ίσως απόρροια του Διαφωτισμού. Η επίσημη πίστη στο πρόσωπο του επισκόπου εκφράζει τον σκληρό πυρήνα μιας βολεμένης Εκκλησίας που διοικεί γραφειοκρατικά και τυπολατρικά, χωρίς ανοχή σε καινοτομίες και νέα ήθη.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΡΝΕΖΗΣ

«Οι φυγάδες»

Μυθιστόρημα

Πατάκης, 2015

Σελ. 268

Η μήπως είναι η ιμπεριαλιστική τακτική ενός νέου πολιτισμού που έρχεται να εκπορθήσει μια έκταση «πρωτόγονων» πληθυσμών ή,

όπως τους ονομάζει ο Claude Levi-Strauss, πληθυσμών χωρίς γραφή; Τόσο ο Χριστιανισμός όσο και οι καταπατιπές του δάσους, αλλά και ο πολιτισμός της πόλης, που τόσο απεχθάνεται ο Βενουσιάνο, είναι μορφές μιας ευρωπαϊκής λογικής που επιδιώκει να υποτάξει τη διαφορετικότητα των αυτοχθόνων. Ο αρχηγός της φυλής αντιλαμβάνεται σαν άλλος ήρωας του Δημήτρη Χατζή ότι ο παλιός τρόπος ζωής εξαφανίζεται, όταν καίγεται το χωριό του, αλλά αυτός δεν συνθηκολογεί και συνεχίζει να ζει στα ίδια εδάφη, έστω κι αν οι υπόλοιποι Ινδιάνοι μετοικούν στην πόλη.

Η μήπως τέλος πρόκειται για τη σύγκρουση ανθρώπου και φύσης; Το δάσος, ο ιαγουάρος, ακόμα και οι γηγενείς εκπροσωπούν τον φυσικό τρόπο ζωής, διαχρονικό και αιώνιο, ενώ οι λευκοί έρχονται να εξαφανίσουν τη φύση - ο εκσυγχρονισμός, ειδικά όπως φαίνεται στις σκηνές της πόλης, κάνει έντονη αντίθεση με την άχρονη φύση. Ο πολιτισμός, όπως κι αν λέγεται, είναι η διατάραξη μιας ομαλότητας που συχνά καταστρέφει αντί να ευεργετεί.

Οι χαρακτήρες του Π. Καρνέζη δίνουν την εντύπωση ότι είναι πολύ σχηματικοί. Δεν είναι οι ίδιοι άτομα, αλλά φορείς ιδεών και νοοτροπιών. Ο πατήρ Τόμας ίσως ξεφεύγει, αφού δεν ενσαρκώνει απόλυτα το πνεύμα της επελευθερωμένης θρησκείας, αλλά κι αυτός δεν σκιαγραφείται τόσο αναλυτικά για να καταλάβουμε τα βαθύτερα κίνητρά του. Το ίδιο συμβαίνει με τους ιθαγενείς, τον Βενουσιάνο, τον γιο του, Ονέσιμο, τη Μιλάγκρος και άλλους. Ετσι, στη σκακιέρα των συγκρούσεων οι χαρακτήρες είναι πιόνια μιας γενικότερης διαπολιτισμικής διαμάχης, που δεν τελειώνει ποτέ.

Ο Π. Καρνέζης, χωρίς να περιπλέκει την αφήγηση, αφήνει πολλά νοήματα στον αέρα κι ο αναγνώστης μπορεί να εκτιμήσει το κείμενο, πίνοντας ένα ή περισσότερα από αυτά, για να νοηματοδοτήσει το μυθιστόρημα.

Σήμερα το «Ανοιχτό Βιβλίο» απαρτίζεται αποκλειστικά από επικείμενες εκδόσεις.

Ο φιλόλογος και κριτικός λογοτεχνίας Γιώργος Ν. Περαντωνάκης μάς συστήνει το νέο μυθιστόρημα του Πάνου Καρνέζη «Οι φυγάδες» (σύντομα από τις εκδ. Πατάκη), ο ιστορικός και συγγραφέας Ιάκωβος Ανυφαντάκης γράφει για το μυθιστόρημα του Ηλία Μαγκλίνη «Πρωινή γαλήνη» (Μεταίχμιο), ταυτόχρονα τέσσερις μεταφραστές-συγγραφείς, ο Μιχάλης Μαρκόπουλος, η Μαργαρίτα Ζαχαριάδου, η Κατερίνα Σχινά και η Αργυρώ Μαντόγλου, μας δίνουν ελκυστική πρόγευση από σημαντικά υπό έκδοση βιβλία των Σολ Μπέλου («Περιπέτειες του Ογκι Μαρτς», Καστανιώτης), Χάινριχ Μπελ («Ομαδικό πορτρέτο με μία κυρία», Πόλις), Ιαν ΜακΙούαν («Νόμος περί τέκνων», Πατάκης) και Χαρούκι Μουρακάμι («Ο Κάφκα στην ακτή», Ψυχογιός). Τέλος, ο συγγραφέας Χρίστος Κυθρεώτης διάβασε και γράφει για το νέο μυθιστόρημα της Μαρίας Ξυλούρη «Η νυχτερινή βάρδια του καλλιγράφου» (Καλέντης).

M.Φ.